

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Š., s.r.o., so sídlom v B., v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. V. S., advokátom, Advokátska kancelária so sídlom v K., proti žalovaným **1/ Slovenskej republiky – Ministerstvu školstva Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Stromová č. 11, **2/ Slovenskej republiky – Krajskému školskému úradu v Košiciach**, so sídlom v Košiciach, Komenského č. 52, **3/ Slovenskej republiky – Krajskému úradu v Košiciach**, so sídlom v Košiciach, Komenského č. 52, **4/ Slovenskej republiky - Ministerstvu vnútra Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Pribinova č. 2, **5/ Slovenskej republiky – Ministerstvu financií Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Štefánikova č. 5, **6/ Obvodnému úradu v Košiciach**, so sídlom v Košiciach, Komenského č. 52, zastúpenému JUDr. V. V., advokátom, Advokátska kancelária so sídlom v K., **o zaplatenie 7.302.662,15 € (220.000.000,- Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 14 C 204/2002, v konaní o dovolaní žalovaného 6/ proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 7. júla 2008 sp. zn. 3 Co 309/2007 rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo 7. júla 2008 sp. zn. 3 Co 309/2007 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice I rozsudkom z 19. júna 2007 č.k. 14 C 204/2002-864 uložil žalovanému 6/ povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 220.000.000,- Sk s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % z dlžnej sumy ročne, od 13.5.1999 do 19.6.2007 v sume 315.064.110,- Sk a od 20.6.2007 so 17,6 % úrokom z omeškania ročne z dlžnej sumy až do zaplatenia, do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Proti žalovaným 1/ až 5/ žalobu zamietol. Žalovanému 6/ uložil

povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania v sume 15.750.448,- Sk na účet jeho právneho zástupcu JUDr. V. S. do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Rozhodol o povinnosti žalobcu nahradiť trovy žalovanému 1/ a žalovaným 3/ až 5/ a žalovanému 2/ náhradu trov konania nepriznal. Vychádzal zo zistenia, že žalobca ako jeden z víťazov verejnej súťaže na zriadenie distribučných centier s dodávkou tovarov na výrobu jedál pre zariadenia školského stravovania na Slovensku vyhlásenej Ministerstvom školstva SR 5. júna 1998 v postavení dodávateľa uzavrel 6.10.1998 s pôvodne žalovanými Okresnými úradmi Košice I, Košice II, Košice III, Košice IV, Košice – okolie, Michalovce, Trebišov, Sobrance, Gelnica, Spišská Nová Ves a Rožňava ako odberateľmi samostatne s každým zmluvu o kúpe a predaji potravín pre výrobu jedál vo všetkých zariadeniach školského stravovania žiakov základných škôl a predškolských zariadení v okrese (ďalej len zmluva). Predmetom týchto zmlúv bola kúpa a predaj potravín pre výrobu jedál, a to vo forme dodávok potravín podľa požiadaviek a výberu potravín odberateľom v dohodnutých termínoch a odbery odberateľom prostredníctvom všetkých ním riadených zariadení za odplatu. Dodávateľ mal podľa Čl. 3 zmluvy dodávať potraviny podľa dohodnutého časového harmonogramu a v sortimente podľa vopred vyhotoveného jedálneho lístka a výdavkového režimu a podľa požiadaviek odberateľa. Odberateľ mal predkladať dodávateľovi v dostatočnom časovom predstihu jedálne lístky a s nimi požiadavky na dodávky potravín, ako aj na prípadné osobitné dodávky potravín. V Čl. 13 sa zmluvné strany dohodli, že v prípade, ak odberateľ bez predchádzajúceho písomného súhlasu dodávateľa poverí iného dodávateľom s dodávkami potravín do ním riadených zariadení školského stravovania pre výrobu jedál žiakom základných škôl a predškolských zariadení, zaplatí dodávateľovi, okrem náhrady škody aj zmluvnú pokutu vo výške 20.000.000,- Sk. Túto zmluvnú pokutu odberateľ uhradí dodávateľovi v lehote do 10 dní odo dňa, kedy dodávateľ písomným podaním vyzve odberateľa na úhradu. Keďže okresné úrady porušili povinnosť vyplývajúcu z citovaného článku zmluvy, žalobca uplatnil nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 20.000.000,- Sk voči jednotlivým okresným úradom. V súvislosti so zánikom pôvodne žalovaných okresných úradov, okresný súd riešil otázku právneho nástupníctva. V zmysle právneho názoru Krajského súdu v Košiciach vysloveného v zrušujúcom uznesení z 29. septembra 2006 sp. zn. 5 Co 463/2005 dospel k záveru, že práva a povinnosti okresných úradov z majetkoprávneho vzťahu, akým je aj dohodnutá zmluvná pokuta za zavinené nesplnenie povinností zo zmlúv o kúpe a predaji potravín, prešli na Krajský úrad v Košiciach v súlade s ustanovením § 8 ods. 9 zákona č. 515/2003 Z.z. Citovaný zákon ani v jednom prípade prechodu práv a povinností zrušených okresných úradov neoznačuje za právneho nástupcu Slovenskú republiku, ale vždy priamo označuje

orgán štátnej správy s vlastnou právnou subjektivitou. Štát preto nemôže byť účastníkom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorý v konaní ide, z ktorého dôvodu žalobu proti žalovanému štátu (žalovaný 1/ až 5/) pre nedostatok jeho pasívnej legitímácie zamietol. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal preukázané, že zo strany všetkých prednostov žalovaných okresných úradov bola skutočná vôľa zmluvu uzavrieť a aj ju realizovať. Právne úkony nimi uzavreté preto netrpia ani vadami vôle a ani vadami prejavu vôle a boli teda uzavreté v súlade s ustanovením § 37 ods. 1 OZ. V súvislosti s porušením Čl. 13 zmluvy vzal za základ svojho rozhodnutia zistenie, že pôvodne žalovaní (odberatelia) si zabezpečovali po podpísaní zmlúv nákup potravín na výrobu jedál v školských a predškolských zariadeniach sami, prostredníctvom vedúcich školských jedální od rôznych dodávateľov s využitím miestnych predajných kapacít, a to formou dennej alebo týždennej objednávky, písomne alebo telefonicky. Takýto nákup tovaru, bez predchádzajúceho písomného súhlasu žalobcu, považoval za porušenie povinnosti uvedenej v Čl. 13 zmluvy. Keďže všetci pôvodne žalovaní porušili zmluvnú povinnosť, ktorá bola zabezpečená zmluvnou pokutou a dohoda o zmluvnej pokute bola urobená v písomnej forme s určením jej výšky, dospel k právnemu názoru, že žalobcovi vzniklo právo na jej zaplatenie (§ 544 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka – ďalej len OZ). Pri posudzovaní primeranosti jej rozsahu vychádzal z tvrdenia žalobcu o predpokladanom ušlom zisku, ktorý by žalobca dosiahol po dobu piatich rokov trvania zmluvných vzťahov (žalobca vyčíslil predpokladaný zisk sumou 285.000.000,- Sk až 300.000.000,- Sk). Dospel k záveru, že ak žalobca od žalovaných žiadnu náhradu škody nepožaduje, uplatňovaná zmluvná pokuta zohľadňuje hodnotu aj význam zabezpečovanej povinnosti a nahradzuje aj čiastočne škodu (ušlý zisk), ktorá žalobcovi vznikla. Nebol teda zistený žiaden dôvod, ktorý by zakladal neplatnosť niektorej zo zmlúv v zmysle ustanovenia § 39 OZ, lebo zmluvy neodporujú žiadnemu ustanoveniu Občianskeho zákonníka, ani inému zákonu. Rovnako nezistil ani rozpor zmlúv s dobrými mravmi. Žalobe preto v celom rozsahu vo vzťahu k žalovanému 6/ vyhovel. Rozhodnutie o priznaní úroku z omeškania odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 517 ods. 1 a 2 OZ. Vzhľadom na plný úspech v konaní priznal žalobcovi voči neúspešnému žalovanému 6/ a rovnako žalovanému 1/ a žalovaným 3/ až 5/ voči žalobcovi náhradu trov konania (§ 142 ods. 1 O.s.p.). Úspešnému žalovanému 2/ trov nepriznal, lebo mu žiadne nevznikli.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo 7. júla 2008 sp. zn. 3 Co 309/2007 na odvolanie žalovaného 6/ rozsudok okresného súdu v jeho napadnutej vyhovujúcej časti, t.j. vo výroku o povinnosti žalovaného 6/ zaplatiť žalobcovi 220.000.000,- Sk s úrokom z omeškania

vo výške 17,6 % z dlžnej sumy ročne, od 13. mája 1999 do 19. júna 2007 v sume 315.064.110,- Sk a od 20. júna 2007 so 17,6 % úrokom z omeškania ročne z dlžnej sumy až do zaplatenia, potvrdil. Rozsudok súdu prvého stupňa zrušil vo výroku o trovách konania vo vzťahu žalobcu a žalovaného 6/ a vec mu vrátil v rozsahu zrušenia na ďalšie konanie. V otázke vecnej legitímácie na strane žalovaného sa stotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, ktorý už predtým vyslovil vo svojom zrušujúcom uznesení z 29. septembra 2006 sp. zn. 5 Co 463/2005, že právnym nástupcom zrušených okresných úradov sa stal Krajský úrad Košice a nie štát. V zmysle § 1 a § 3 ods. 10 zákona č. 254/2007 Z.z. o zrušení krajských úradov účinného od 1. októbra 2007 záväzok zo zmluvných pokút prešiel na Obvodný úrad v Košiciach, ktorý je pasívne legitimovaný v tomto konaní ako právny nástupca Krajského úradu v Košiciach. K námietke odvolateľa spočívajúcej v tom, že okresný súd nevykonal ním navrhnutý dôkaz výsluchom všetkých prednostov pôvodných žalovaných, čím mu odňal možnosť konať pred súdom, resp. neúplne zistil skutkový stav veci, uviedol, že nevykonanie navrhovaného dôkazu by bolo možné podradiť pod ustanovenie § 221 ods. 1 písm. a/ O.s.p. len v takom prípade, ak by súd prvého stupňa nevykonal žiadny z odvolateľom navrhovaných dôkazov a tak založil vadu nepreskúmateľnosti rozhodnutia súdu prvého stupňa, resp. odňatia možnosti konať pred súdom. O takýto prípad však v danej veci nešlo. V tejto súvislosti uviedol, že z výsluchu troch bývalých prednostov a oboznámením písomných prejavov ďalších dvoch, ktorí sa na pojednávanie nemohli dostaviť, nevyplývali žiadne pochybnosti o relevancii vôle pôvodných žalovaných z hľadiska jej danosti, vážnosti, určitosti a zrozumiteľnosti. Podľa názoru odvolacieho súdu, dôkaz výsluchom ďalších bývalých prednostov okresných úradov, by aj tak nebol spôsobilý preukázať právne významnú skutočnosť – neplatnosť zmlúv zo 6.10.1998 v zmysle § 37 ods. 1 OZ. Nepovažoval preto za účelné a aj hospodárne (okresný súd odôvodnil nevykonanie tohto dôkazu aj tým, že sa mu nepodarilo zistiť adresy bydliska ostatných 6 bývalých prednostov) v tomto smere dokazovanie doplniť. V súvislosti s povinnosťou uvedenou v Čl. 13 zmluvy, ktorej nesplnenie bolo zabezpečené zmluvnou pokutou uviedol, že záver o neurčitosti alebo nezrozumiteľnosti právneho úkonu predpokladá, že ani jeho výkladom nemožno dospieť k nepochybnému poznaniu, čo chcel účastník občianskoprávneho vzťahu vyjadriť. Výklad obsahu právneho úkonu vyjadreného písmom, ktorý urobili účastníci v zmluve, môže byť vyložený iba v súlade so stavom, ktorý existoval v dobe ich zmluvného konania. Len v prípade, ak pojmy použité na jazykové vyjadrenie obsahu právneho úkonu sú tak nejednoznačné alebo nejasné, že nemožno ani s prihliadnutím na vôľu účastníkov usudzovať o zámere, ktorý sa mal naplniť, môže byť opodstatnený záver o neurčitosti právneho úkonu

(dohody o zmluvnej pokute) a teda jeho neplatnosti podľa ustanovenia § 37 ods. 1 OZ. V danom prípade zmluvná pokuta zabezpečovala porušenie povinnosti „nepoveriť iného dodávkami potravín bez predchádzajúceho písomného súhlasu odberateľa“. Odvolací súd zhodne s názorom súdu prvého stupňa dospel k záveru, že použité slovné spojenie „poveriť iného dodávkami potravín“ nemožno považovať za neurčité a nezrozumiteľné, ale práve naopak, že obsah zmluvnej povinnosti, na porušenie ktorej sa zmluvná pokuta vzťahuje, bol jednoznačne špecifikovaný. Právny úkon v časti dohody o zmluvnej pokute preto nie je v zmysle § 37 ods. 1 OZ neplatný. Za správny považoval aj záver súdu prvého stupňa, že ani rozsah dojedanej zmluvnej pokuty nie je v rozpore s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 OZ) a preto nie je toto dojednanie v zmysle § 39 OZ pre rozpor s dobrými mravmi neplatné. K tomuto záveru uviedol, že podľa citovaných zákonných ustanovení nepostačuje zistenie akéhokoľvek rozporu s dobrými mravmi, ale tento rozpor musí mať určitú intenzitu, ktorá je z hľadiska verejnej mienky neakceptovateľná. Vychádzajúc zo skutočnosti, že žalobca mal byť po dobu piatich rokov výlučným dodávateľom potravín pre školské stravovanie žiakov základných škôl a predškolských zariadení celého Košického kraja, považoval rozsah dohodnutej zmluvnej pokuty za akceptovateľný. Poukázal na to, že v tomto právnom vzťahu účastníci vystupovali ako subjekty súkromného práva, ktoré sa spravujú zásadami ako je právna rovnosť účastníkov, zmluvná, či autonómna voľnosť. Zo súkromnej autonómie účastníkov vyplýva, že závisí od vôle účastníka, či do nejakého právneho vzťahu vstúpi a či na seba vezme určitú právnu povinnosť alebo nie, a aký bude obsah tohto právneho vzťahu. Pokiaľ žalovaný 6/ namietal, že súd prvého stupňa prejudiciálne neskúmal neplatnosť zmlúv zo dňa 6.10.1998 v spojitosti s ustanovením § 24a zákona č. 263/1993 Z.z. o verejnom obstarávaní uviedol, že z listín nachádzajúcich sa v spise tak ani nemohol urobiť (Ministerstvo školstva SR mu oznámilo, že príslušná dokumentácia sa na ministerstve nenachádza). Navyše, pôvodní žalovaní neuniesli povinnosť tvrdenia, lebo neuviedli konkrétne, k porušeniu ktorého ustanovenia zákona o verejnom obstarávaní malo dôjsť. Za nedôvodnú považoval aj obranu žalovaného 6/, že súd prvého stupňa nepristúpil k aplikácii ustanovenia § 545 ods. 3 OZ. Uviedol, že z výsledkov vykonaného dokazovania nevyplýva, že pôvodní žalovaní porušenie povinnosti uvedenej v Čl. 13 zmluvy nezavinili. Práve naopak, vyplýva z neho, že po voľbách noví prednostovia okresných úradov odmietli zmluvy uzavreté dňa 6.10.1998 bývalými prednostami akceptovať. Stotožnil sa preto s právnym názorom súdu prvého stupňa, že v danom prípade aplikácia ustanovenia § 545 ods. 3 OZ neprichádza do úvahy. Za správny, zákonu zodpovedajúci považoval aj výrok o príslušenstve pohľadávky. Rozhodnutie o zrušení

rozsudku súdu prvého stupňa vo výroku o trovách konania vo vzťahu žalobcu a žalovaného 6/ odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal včas dovolanie v rozsahu, v ktorom odvolací súd potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o povinnosti žalovaného 6/ zaplatiť žalobcovi žalovanú istinu s príslušenstvom, žalovaný 6/ (ďalej len dovolateľ). Navrhol rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti zrušiť a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie. K prípustnosti dovolania a súčasne k jeho dôvodnosti uviedol, že súdy nižších stupňov mu nesprávnym postupom odňali možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Za nesprávny považoval postup krajského súdu (a tiež okresného súdu) v tom, že nevykonal dôkaz výsluchom všetkých bývalých prednostov okresných úradov, ktorí v mene nich pri uzavretí právnych úkonov konali, hoci išlo o dôkaz rozhodujúceho významu. Poukázal na to, že každý z jedenástich prednostov okresných úradov konal za príslušný úrad samostatne, že žalobca uplatňoval nárok z jedenástich samostatných zmlúv a teda, že nešlo o uplatnenie jedného nároku z jednej zmluvy. Jeho vykonanie nebolo v súvislosti s dojednaním zmluvnej povinnosti uvedenej v Čl. 13 rozhodujúce iba pre posúdenie otázky, či zmluvy boli uzavreté slobodne a vážne, ale aj z hľadiska skúmania dôvodu uzavretia zmluvy so žalobcom (zistenie dôvodu bolo významné pre správnu interpretáciu obsahu Čl. 13). Navyše, všetci bývalí prednostovia okresných úradov boli uzrozumení s povinnosťami, ktoré pre žalobcu vyplývali z podmienok obchodnej verejnej súťaže v spojitosti s uzavretými zmluvami a ktoré bol žalobca povinný splniť ešte pred začatím dodávok potravín. Okrem toho vytýkal krajskému súdu, že nevykonal ani dôkaz dožiadaním na Ministerstvo financií Slovenskej republiky k otázke spôsobu určenia ceny, ani dôkaz na orgáne dohľadu nad verejným obstarávaním, či nedošlo k porušeniu ustanovenia § 24a zákona č. 263/1993 Z.z. a ani nevykonal znalecké dokazovanie za účelom preskúmania dôvodnosti tvrdenia žalobcu o ním vypočítanom ušlom zisku. Ďalej namietal, že súd prvého stupňa nielenže nevyhovел jeho návrhom na vykonanie dokazovania, ale na pojednávaní dňa 19.6.2007 ukončil uznesením dokazovanie a vzápätí vyhlásil rozsudok v rozpore s ustanovením § 118 ods. 3 O.s.p. bez toho, aby mu umožnil pred jeho vyhlásením predniesť záverečné vyjadrenie vo veci. Týmto postupom mu bolo odopreté jeho právo na záver pojednávania zhrnúť návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci. Keďže právo na záverečnú reč je samostatným právom, nebolo možné jeho porušenie konvalidovať už ani v odvolacom konaní. Ak preto odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa, išlo o postup nesprávny, v dôsledku ktorého mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Dovolanie odôvodnil tiež tým, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá

mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. K prvému dôvodu okrem iného uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu (tiež aj súdu prvého stupňa) nie je riadne odôvodnené v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. a je preto nepreskúmateľné. V tomto smere vytýkal odvolaciemu súdu, že v rozhodnutí chýbajú relevantné dôvody v otázke platnosti kúpnych zmlúv v spojitosti s procesom verejného obstarávania. Za nepreskúmateľné považoval rozhodnutie odvolacieho súdu aj v súvislosti s výkladom pojmu „poverí iného dodávkami potravín“. Osobitne poukázal na výpoveď konateľ a žalobcu, ktorý potvrdil, že výklad uvedeného pojmu je potrebné spájať s procesom verejného obstarávania. Dôkaz tvrdený konateľom žalobcu o tom, že pôvodne žalovaní 1/ až 11/ vypísali nové výberové konania bez súhlasu žalobcu, čím porušili podmienky zmlúv, však nebol nikdy v konaní predložený. S touto skutočnosťou, ako aj s ďalšími skutočnosťami vyplývajúcimi z vykonaného dokazovania, sa odvolací súd v dôvodoch rozhodnutia vôbec nevyporiadal. Pokiaľ ide o nesprávne právne posúdenie veci uviedol, že odvolací súd aplikoval na vec namiesto zákona č. 263/1993 Z.z. o verejnom obstarávaní zákon č. 263/1999 Z.z. o verejnom obstarávaní. Tento už neobsahoval kogentné ustanovenie o absolútnej neplatnosti právneho úkonu tak, ako tomu bolo v ustanovení § 24a zákona č. 263/1993 Z.z. V otázke právneho nástupníctva nesprávne použil na vec ustanovenie § 8 ods. 9 zákona č. 515/2003 Z.z. namiesto ustanovenia § 8 ods. 14 zákona č. 515/2003 Z.z., pretože podľa § 4a zákona č. 138/1991 Zb. s väzbou na § 55d zákona č. 303/1995 Z.z. ide o záväzok štátu, ktorý prešiel na Slovenskú republiku v správe Ministerstva školstva Slovenskej republiky. Následne nesprávne právne posúdil otázku vecnej legitímácie na strane odporcu. Rovnako nesprávne posúdil vec v otázke platnosti dohody o zmluvnej pokute uvedenej v Čl. 13 v súvislosti s primeranosťou jej výšky, resp. v otázke zavinenia porušenia povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta (§ 545 ods. 3 OZ).

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že jeho dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu. Keďže odvolací súd dovolanie proti tomuto rozsudku nepripustil, dovolanie podľa § 238 ods. 3 O.s.p. nie je prípustné a nie je prípustné ani podľa § 237 O.s.p. Pokiaľ dovolateľ namietal odňatie možnosti konať pred súdom, ktoré malo spočívať v tom, že súd prvého stupňa mu na pojednávaní dňa 19.6.2007 neumožnil predniesť záverečnú reč v zmysle § 118 ods. 3 O.s.p. (v znení do 15. októbra 2008 – poznámka najvyššieho súdu) uviedol, že podľa ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky podmienka prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. nie je splnená, ak dotknutý účastník realizoval (mohol realizovať) právo uvedené v citovanom

zákonnom ustanovení následne v rámci odvolacieho konania. Hoci je pravda, že v danom prípade súd prvého stupňa po skončení dokazovania pristúpil k vydaniu rozhodnutia bez záverečných rečí účastníkov konania, dovolateľ mal možnosť toto právo realizovať na odvolacom súde na odvolacom pojednávaní dňa 21. júna 2006, čo však neurobil. Poukázal na to, že dovolateľ zhrnul v písomne podanom odvolaní na 23 stranách všetky svoje návrhy a vyjadril sa komplexne k dokazovaniu i právnej stránke veci. Dovolateľ nedôvodne preto namietal, že prvostupňový súd neudelením slova na záverečnú reč zasiahol do jeho procesných práv a odňal mu tým možnosť konať pred súdom. K tvrdeniu dovolateľa, že súdy nižších stupňov zasiahli do jeho procesných práv tým, že nevykonali ním navrhnuté dôkazy uviedol, že podľa konštantnej judikatúry Najvyššieho súdu aj Ústavného súdu Slovenskej republiky, nevykonanie všetkých dôkazov navrhnutých účastníkom nie je postup, ktorým súd odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom. Ak preto odvolací súd (okresný súd) nevykonaním niektorých z dovolateľom navrhnutých dôkazov, lebo jeho vykonanie nepovažoval z hľadiska dôležitosti pre vec za významné, neodňal tým dovolateľovi možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Vzhľadom na uvedené navrhol dovolanie ako neprípustné odmietnuť a priznať mu trovy dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolacích (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie bolo podané v lehote určenej v § 240 ods. 1 O.s.p., osobou oprávnenou na tento procesný úkon skúmal ďalej, či dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré možno podľa zákona napadnúť týmto opravným prostriedkom. Dospel pritom k záveru, že dovolanie je v danej veci prípustné a tiež dôvodné pre vadu uvedenú v § 237 písm. f/ O.s.p.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V preskúmvanej veci dovolateľ napadol dovolaním rozsudok odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (§ 219 O.s.p.).

Podmienky prípustnosti dovolania smerujúceho proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 238 ods. 2 a ods. 3 O.s.p.

Rozhodnutiu odvolacieho súdu nepredchádzalo rozhodnutie dovolacieho súdu obsahujúce právny názor v tejto veci. Preto dovolanie podľa § 238 ods. 2 O.s.p. neprichádza do úvahy. Nejedná sa ani o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu. Dovolanie nie je preto prípustné ani podľa § 238 ods. 3 O.s.p.

V zmysle ustanovenia § 237 O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak bolo postihnuté niektorou z procesných väd vymenovaných pod písm. a/ až g/ tohto ustanovenia. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v tomto zákonom ustanovení, neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j., či v prejednávanej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania nesprávne obsadeným súdom). Osobitne sa zaoberal námietkou dovolateľa, že konanie trpí vadou uvedenou v § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné, ak bola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom.

Dôvodom, zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., je vadný postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorým sa účastníkovi odňala možnosť pred ním konať a uplatňovať procesné práva, ktoré sú mu priznané za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv a oprávnených záujmov. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Najvyšší súd Slovenskej republiky už vo viacerých svojich rozhodnutiach zaujal stanovisko, že aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia treba považovať za vadu, ktorá zakladá prípustnosť a zároveň aj dôvodnosť dovolania podľa

§ 237 písm. f/ O.s.p. (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2008 sp. zn. 4 Cdo 25/2007). Medzi práva účastníka občianskeho súdneho konania na zabezpečenie spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov patrí totiž nepochybne aj právo na spravodlivý proces. V podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky, okrem zákonov, zaručuje toto právo článok 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ale aj Ústavného súdu Slovenskej republiky (Nález z 12. mája 2004 sp. zn. I ÚS 226/03) za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite, v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. odôvodniť, je odrazom práva účastníka na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa vyporiadava so všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj so špecifickými námietkami účastníka. Porušením uvedeného práva účastníka na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa účastníkovi konania (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Podľa názoru dovolacieho súdu v posudzovanej veci bolo takouto vadou postihnuté konanie pred odvolacím súdom.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Podľa citovaného zákonného ustanovenia rozhodnutie súdu musí obsahovať úplné a výstižné odôvodnenie. V súlade s ním musí odvolací súd podať výklad opodstatnenosti, pravdivosti, zákonnosti a spravodlivosti výroku rozsudku. V odôvodnení svojho rozhodnutia

sa musí vypořádat' so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav.

V posudzovanej veci bola predmetom konania žaloba o zaplatenie zmluvných pokút pre porušenie povinnosti vyplývajúcej z Čl. 13 zmlúv uzavretých 6. októbra 1998, pôvodne uplatnená proti jedenástim bývalým okresným úradom, proti každému v sume 20.000.000,- Sk. Z obsahu spisu vyplýva, že od začiatku konania žalobca a pôvodne žalovaní (neskôr aj dovolateľ) interpretovali v svojich prednesoch zmluvné dojednanie týkajúce sa povinnosti, pre prípad porušenia ktorej účastníci dohodli zmluvnú pokutu, odlišným spôsobom, že ich tvrdenia sa rozchádzali v otázke primeranosti výšky zmluvnej pokuty a aj v otázke zavinenia porušenia zmluvnej povinnosti. Ide o skutočnosti, ktoré sú z hľadiska právneho posúdenia sporu v zmysle § 544 a § 545 OZ rozhodujúce. Odvolací súd mal preto odôvodniť rozsudok tak, aby podal úplné vysvetlenie riešenia všetkých otázok nastolených v konaní a aby obsahoval komplexné odôvodnenie posúdenia všetkých rozhodujúcich okolností, ktoré sú významné pre právne posúdenie veci.

Ak odvolací súd dospel k právnenému názoru, že právny úkon v časti dohody o zmluvnej pokute nie je neplatný, okrem iného pre jeho neurčitosť, ale pojem „poveriť iného dodávkami potravín“ pripúšťa rôzny výklad, mal pochybnosť o obsahu právneho úkonu odstrániť za pomoci výkladu v zmysle § 35 ods. 2 OZ (popri jazykovom výklade bolo potrebné podrobiť skúmaniu tiež vôľu konajúcich osôb). V odôvodnení rozhodnutia mal preto uviesť, akým spôsobom postupoval pri analýze tohto pojmu, akými úvahami sa pritom riadil, ktoré výkladové pravidlá použil a prečo, aké ďalšie skutočnosti z hľadiska výkladu tohto pojmu, účastníkmi vysvetľovaného v priebehu konania rozdielne, vzal do úvahy a pod. Mal sa jasne vyjadriť, či za správnu považoval interpretáciu žalobcu, podľa ktorej zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 20.000.000,- Sk sa vzťahovalo na akýkoľvek prípad nákupu potravín pre výrobu jedál zamestnancom odberateľa u iného predajcu než žalobcu bez jeho súhlasu alebo za správny považoval výklad pôvodných žalovaných (dovolateľa), podľa ktorého pod sporným pojmom bolo potrebné rozumieť uzavretie kúpnej zmluvy bez súhlasu žalobcu

obsahove v obdobnom rozsahu s pôvodnou kúpnu zmluvou s iným dodávateľom na základe výberového konania (zabezpečenie iného generálneho dodávateľa potravín).

Ak odvolací súd dospel k záveru, že pôvodní žalovaní porušili povinnosť uvedenú v Čl. 13 zmluvy, mal v odôvodnení rozsudku uviesť okamih, kedy sa každý z nich mal dopustiť tohto porušenia. Viacerí pôvodní žalovaní sa totiž bránili tým, že do konca roku 1998 mali uzavreté platne zmluvy o dodávkach potravín s inými dodávateľmi, čo bolo známe aj žalobcovi. Okrem toho, z výsledkov vykonaného dokazovania je zrejmé, že pôvodne žalovaný Okresný úrad Rožňava už v januári 1999 od zmluvy odstúpil (dôvodné odstúpenie nie je porušením zmluvnej povinnosti, ale výkonom práva) a sám žalobca odstúpil od všetkých zmlúv v apríli 1999. V zmysle ustálenej súdnej praxe platí, že platným odstúpením od zmluvy zanikajú aj všetky vedľajšie záväzky, vrátane záväzku na zmluvnú pokutu, ktoré boli od existencie hlavného záväzku závislé. Nárok na zmluvnú pokutu však nezaniká, ak vznikol ešte pred odstúpením od zmluvy z dôvodu jej skoršieho porušenia. Táto skutočnosť, ako aj ďalšie vyššie spomenuté, musia preto nájsť odraz v odôvodnení rozsudku, čo sa však v danom prípade nestalo, z ktorého dôvodu nie je rozsudok odvolacieho súdu v tejto časti dostatočne preskúmateľný.

Za nenáležité odôvodnenú treba rovnako považovať aj tú časť rozsudku, v ktorej sa odvolací súd venoval primeranosti výšky zmluvnej pokuty a v ktorej dospel k právnomu záveru, že dojednanie o zmluvnej pokute nie je v rozpore s dobrými mravmi (§ 39 OZ). V odôvodnení rozsudku sa odvolací súd obmedzil len na konštatovanie, že žalobca na dobu piatich rokov mal byť výlučným dodávateľom potravín určených pre školské stravovanie žiakov základných škôl a predškolských zariadení celého Košického kraja a preto považoval výšku zmluvnej pokuty za primeranú. Vôbec neuviedol, ktoré kritériá považoval z hľadiska určenia, či výška zmluvnej pokuty je alebo nie je primeraná, za podstatné (vo všeobecnosti platí, že hlavným kritériom je hodnota a význam chráneného záujmu). Žiadnym spôsobom nevysvetlil, prečo považoval žalobcom zvolené odôvodnenie primeranosti rozsahu zmluvnej pokuty za správne a prečo nezohľadnil aj ďalšie okolnosti prípadu, ktoré vyšli v konaní najavo, resp. boli zo strany účastníkov tvrdené (skutočnosť, že žalobca a jeden z pôvodne žalovaných účastníkov od zmluvy odstúpili, tvrdenie žalovaného 6/, že žalobcovi žiadna skutočná škoda nevznikla, poukaz žalobcu na druh zabezpečovanej povinnosti a pod.). Rovnako vôbec nevysvetlil, prečo považoval hodnotu chráneného záujmu (v danej veci išlo o zabezpečenie nepeňažnej povinnosti) tak, ako ju ocenil žalobca, za správnu, prečo na

overenie jej správnosti nenariadil vykonať znalecké dokazovanie, hoci dovolateľ vykonanie tohto dôkazu počas konania viac krát navrhol. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné, než konštatovať, že aj v tejto časti je rozhodnutie odvolacieho súdu nepreskúmateľné.

Napokon rozsudok odvolacieho súdu nebol vyčerpávajúcim spôsobom odôvodnený ani v časti, v ktorej sa odvolací súd zaoberal otázkou možného použitia ustanovenia § 545 ods. 3 OZ. V tejto súvislosti odôvodnil rozhodnutie len tým, že po voľbách noví prednostovia okresných úradov odmietli zmluvy uzavreté dňa 6.10.1998 bývalými prednostami akceptovať, hoci zo strany dovolateľa boli v priebehu konania tvrdené viaceré okolnosti, ktorými odôvodňoval, že porušenie povinnosti nezavinil (nemožnosť plniť zmluvu od novembra 1998 pre existenciu platných zmlúv s inými dodávateľmi, neposkytnutie potrebnej súčinnosti zo strany žalobcu vo forme spracovania metodiky pre prevádzku nového školského stravovania a vo forme zaškolenia zamestnancov pôvodne žalovaných, neexistencia zariadenia distribučných centier a neoznámenie ich miest). Podľa tvrdenia pôvodne žalovaných (aj dovolateľa) mali všetky tieto zmluvné povinnosti žalobcu predchádzať zmluvným povinnostiam pôvodne žalovaných. K realizácii ani jednej zo zmlúv uzavretých žalobcom s bývalými okresnými úradmi nedošlo preto zavinením pôvodne žalovaných, ale žalobcu.

Z hľadiska presvedčivosti rozsudku sa odvolací súd mal v dôvodoch vyporiadať so všetkými vyššie tvrdenými skutočnosťami dovolateľa u každého z pôvodne žalovaných osobitne. Svoj myšlienkový postup mal v odôvodnení dostatočne vysvetliť a to nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Mal stručne a jasne uviesť, ktoré z tvrdených skutočností dovolateľom vzal za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, prípadne prečo na niektoré skutočnosti, resp. dôkazy neprihliadol (nemali žiaden právny význam, neboli spôsobilé preukázať tvrdenu skutočnosť a pod.). Takéto vysvetlenie v odôvodnení napadnutého rozsudku obsiahnuté nie je, i keď bolo potrebné. Aj v tejto časti rozhodnutie odvolacieho súdu bolo preto treba považovať za nepreskúmateľné.

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že dovolaním napadnutý rozsudok krajského súdu mal pre nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutia za následok porušenie práva dovolateľa na spravodlivé súdne konanie. Dovolateľ preto opodstatnene namietal, že krajský súd mu odňal reálnu možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Ide

o vadu konania, ku ktorej dovolací súd musí vždy prihliadať (§ 242 ods. 1 O.s.p.) a pre ktorú musí napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu, včítane výroku o trovách konania, ako výroku závislého, zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.).

Dovolací súd poznamenáva, že v súčasnom štádiu konania mu neprislúcha hodnotiť skutkové a na ne nadväzujúce právne závery odvolacieho súdu. Námietskami v tomto smere dovolateľom vznesenými sa preto nemohol zaoberať.

Pre úplnosť dovolací súd považuje za potrebné dodať, že pokiaľ dovolateľ namietal odňatie možnosti konať pred súdom, ktoré malo spočívať v tom, že súd prvého stupňa mu na pojednávaní dňa 19.6.2007 neumožnil predniesť záverečnú reč v zmysle § 118 ods. 3 O.s.p., táto jeho námietka nie je dôvodná. Dovolateľ mal totiž možnosť toto právo realizovať pred odvolacím súdom a tak uplatniť svoj vplyv na výsledok konania, čo napokon aj využil podaním odvolania. V písomne podanom odvolaní totiž zhrnul všetky svoje návrhy a vyjadril sa komplexne k dokazovaniu i právnej stránke veci.

K námietke dovolateľa, že súdy nižších stupňov mu odňali možnosť konať pred súdom tým, že nevykonali ním navrhnuté dôkazy, treba uviesť, že podľa ustálenej judikatúry platí, že takýto postup súdu nemožno zásadne považovať za odňatie možnosti konať pred súdom. Za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie by bolo možné považovať taký postup súdu, ak by nevykonali žiaden účastníkmi konania navrhnutý dôkaz, prípadne taký dôkaz, ktorý má kľúčový význam pre rozhodnutie vo veci samej. Keďže v posudzovanej veci nešlo o uplatnenie jedného nároku z jednej zmluvy, ale zo samostatne uzavretých zmlúv, bolo by možné nevykonanie dôkazu výsluchom všetkých štatutárnych zástupcov pôvodných žalovaných považovať za porušenie práva účastníka konania (dovolateľa) na spravodlivý proces.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a tiež odvolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 14. júla 2009

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková